

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ ПІДПРИЄМСТВ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ РЕГІОНУ

П.П.Муравка, здобувач

Національний аграрний університет

Досліджуються проблеми ефективності функціонування інвестиційної системи у сільському господарстві сучасної України, розглядаються можливі механізми залучення інвестиційних проектів на різних рівнях господарювання.

Исследуются проблемы эффективности функционирования инвестиционной системы в сельском хозяйстве современной Украины, рассматриваются возможные механизмы привлечения инвестиционных проектов на разных уровнях хозяйствования.

Актуальність теми. Перехід на інвестиційно-інноваційні моделі управління агропромисловим комплексом і економікою держави загалом є нагальною потребою сьогодення України і запорукою її подальшого розвитку. Водночас цей механізм господарювання є новим і впровадження його вимагає всебічного вивчення суті, передумов застосування інвестиційного менеджменту і закономірностей управління сільськогосподарською робочою силою при його реалізації.

На сьогодні трансформація суспільного життя і економічних відносин, проведення аграрної реформи не дозволяє говорити про високу продуктивність сільськогосподарського комплексу і зайнятість в ньому: макроструктура агропромислового комплексу України є неефективною і потребує оптимізації міжгалузевих пропорцій. В процесі аграрного реформування держава не виконує своїх функцій координації і регулювання економічної діяльності на користь всього суспільства, що проявляється у відсутності сприятливих економічних умов для зміцнення реструктурованих господарств, підтримки нових аграрних утворень.

В таких умовах для виходу аграрної економіки з кризового стану актуальним є зміцнення повноцінного інвестиційного процесу, спрямованого на відновлення матеріально-технічної бази, веден-

ня господарств на основі науково обґрунтованих систем, забезпечення розширеного відтворення основних фондів і робочої сили.

Проблемі ефективного розвитку сільськогосподарської галузі присвячено праці багатьох науковців, зокрема І.В.Прокопи, Г.М.Романенкової, К.І.Якуби, Л.О.Шепотько та інших.

Метою даної роботи є дослідження проблеми ефективного функціонування інвестиційної системи у сільськогосподарській галузі на сучасному етапі розвитку країни.

Виклад основного матеріалу. В науковій літературі інвестиції розглядають як всі види грошових, майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в реальні та фінансові активи з метою отримання прибутку, а також досягнення економічного чи позаекономічного ефекту.

Важливою структурною якістю інвестиційної системи є її ієрархічність, тобто наявність ряду підсистем. Найнижчий ступінь займає підсистема самофінансування або внутрішнього інвестування за рахунок використання власних засобів, що діє на рівні окремих суб'єктів господарювання (підприємств, акціонерних товариств, фінансово-промислових груп). Ця підсистема включає велику кількість окремих індивідуальних інвестиційних процесів, об'єднаних господарчими зв'язками суб'єктів, що організують розширене відтворення. Друга складова, обумовлена наявністю фінансового ринку, представляє зовнішнє інвестування, що відбувається за рахунок залучених засобів співвласників або акціонерів і засобів кредитно-фінансових установ.

Ще одна підсистема інвестиційного процесу, що формується за участі держави через пряме фінансування інвестиційних проєктів, через державне замовлення чи пайову участь держави в різних інвестиційних програмах — це інвестиційні процеси за участю держави.

Співвідношення перерахованих підсистем формується в межах макроекономічної системи і залежить від міри участі суб'єктів у регулюванні інвестиційної діяльності й можливості присвоєння результатів цієї діяльності на різних рівнях господарювання.

Інвестиційна система має тенденцію до сталості [1]. Тільки

стало господарюючий суб'єкт має засоби для інвестування; з другого боку — лише стало господарюючому суб'єкту власник (чи розпорядник, трастів керівник) доручить свої гроші.

Об'єктом інвестиційної політики є інвестиційний клімат. Можна виділити продуктивну і непродуктивну інвестиційну політику за критерієм становлення сприятливого інвестиційного клімату. Сприятливим вважається клімат, що сприяє активній діяльності інвесторів, притоку капіталу. Несприятливий інвестиційний клімат підвищує ризик для інвесторів, що веде до витоку капіталу й затухання інвестиційної діяльності. Причому інвестори, приймаючи інвестиційні рішення, орієнтуються в основному на два параметри: доходність і ризик.

Інвестиційні моделі регіону також різняться залежно від принципів та цілей їх побудови. Зокрема, стратегічні інвестиційні моделі формуються на основі врахування та узгодження ієрархічних цілей розвитку національного, регіонального та локального рівнів; ситуаційні — на базі врахування аналізу і прогнозування інвестиційного клімату та його складових; цільові — залежно від обраних цілей (наприклад, висока економічна результативність для регіону, інноваційна “наповненість” інвестицій, оптимізація структури економіки регіону, досягнення балансу економічної та соціальної ефективності й тощо) [2].

Обґрунтування інвестиційних пріоритетів у агропромисловому комплексі регіонів сільськогосподарської спеціалізації має ґрунтуватися на об'єктах, з продукції яких регіон вже займає або може займати найближчим часом провідне становище не лише в Україні, але й у світі, та таких, що швидко окупаються. Такими об'єктами мають бути не тільки безпосередньо підприємства з вирощування та переробки сільськогосподарської продукції, але і одиниці сільської інфраструктури.

Найбільш інвестиційно-привабливими для іноземних інвесторів протягом всього часу існування залишаються підприємства оптової торгівлі і посередництва в торгівлі і підприємства харчової промисловості та переробка сільськогосподарських продуктів, вкладення у які швидко окупаються. Іноземні підприємці, що вкладають кошти

у харчову промисловість та перероблення сільськогосподарських продуктів, віддають перевагу виробництву імпортозаміщуючої продукції, для якої характерна швидка окупність капіталу й можливість швидкого захоплення ринку приймаючої країни. В підприємства цього виду діяльності переважно вкладають кошти інвестори з країн ЄС, основними з яких є Великобританія, Нідерланди, Німеччина, Данія, Швеція. Завдяки іноземним інвестиціям вдалося стабілізувати й навіть значно скоротити частку імпорту в сукупному споживанні продуктів харчування. Позитивним фактором вкладення іноземного капіталу в харчову промисловість стало підвищення конкурентоспроможності її продукції, а також створення додаткових нових робочих місць.

Територіальний дисбаланс вкладень іноземних інвесторів обумовлений різним співвідношенням інвестиційного потенціалу, що враховує основні макроекономічні характеристики. До групи регіонів із максимальним потенціалом належать промислово розвинені області Сходу й Півдня країни, а також центр, з низьким потенціалом — в основному західні області (за винятком Львівської), зокрема Чернівецька (0,3% від загального обсягу всіх залучених на початок 2005 року інвестицій) і Тернопільська (0,4%), Луганська та Кіровоградська. На сьогодні між регіонами відбувається суперництво і регіональні органи влади виявляють активність у створенні сприятливого клімату, надання пільг [3]. В рамках реалізації політики залучення капіталів української підприємницької діаспори в економіку і малий бізнес України основна роль належить регіональним і місцевим органам влади. Економічна основа для цього закладається перерахуванням основних податків малих підприємств у місцеві бюджети і регіональні фонди підтримки підприємства. Широкі права регіонів дозволяють застосовувати заходи державної підтримки малого бізнесу, виходячи з місцевих умов і особливостей соціально-економічного розвитку регіону. Світовий досвід свідчить, що сформовані місцевою владою власні структури підтримки малого бізнесу функціонують найбільш ефективно, зміцнюючи партнерські відносини з приватними організаціями, які представляють інтереси малих підприємств, в тому числі створених

за участю капіталів української діаспори. У рамках наявних фінансових можливостей і своїх повноважень місцеві органи влади можуть надавати малому бізнесу додаткові пільги, зокрема в оподаткуванні, передбачаючи їх у регіональних програмах підтримки підприємництва.

Для західних регіонів України, зокрема Тернопільської області, певним резервом іноземного інвестування має стати створення дієвої інфраструктури для здійснення торгових, фінансових і виробничих зв'язків між банками і малими підприємствами України з їх колегами — закордонними підприємцями українського походження. Елементами її можуть стати спільні страхові і гарантійні компанії, інвестиційні фонди чи агентства з приватизації й операцій з нерухомістю, торгові компанії, банки, регіональні центри, що надають консультаційну, юридичну і інформаційну допомогу підприємцям.

У Польщу, політика якої щодо залучення іноземних капіталів етнічних поляків не оцінюється як успішна, було залучено 1 млрд. дол. інвестицій із чисельністю закордонної діаспори близько 10 млн. осіб, тобто на 1 людину припадає 100 дол.; Китай — лідер залучення капіталів діаспори. До Китаю було залучено більш 50 млрд. дол. інвестицій із чисельністю діаспори в 50 млн. осіб, тобто на 1 людину — 1000 дол.

Інвестиції в основний капітал є своєрідним індикатором оцінки інтенсифікації господарської діяльності певної території в майбутньому: складовими їх є витрати на спорудження діючих підприємств, витрати на будівництво об'єктів житлово-цивільного призначення, на придбання машин та обладнання без здійснення капітального будівництва, витрати на всі будівельні роботи, монтаж і придбання обладнання, яке не потребує монтажу, виробничого інструменту і господарського інвентарю тощо.

Аналіз структури інвестицій в основний капітал за джерелами інвестування країни в цілому показує, що переважна частина вкладень українських інвестицій відбувається за рахунок власних коштів підприємств та організацій (близько 60%), на другому місці — кредити банків та інші позики (14,8%). Зменшується

частка коштів державного бюджету і інших джерел фінансування. На відміну від цього склад інвестицій Тернопільської області характеризується домінуванням двох основних складових — власних коштів підприємств та організацій, що протягом початку нинішнього століття зменшилися на 10,6% та іншими джерелами фінансування (32,9%), 95% яких складають приватні кошти; натомість кошти місцевого бюджету скоротилися вдвічі, триває тенденція зниження частки коштів населення на індивідуальне житлове будівництво.

Діяльність крупних інвесторів у галузі сільського господарства має регулюватись спеціальними нормативно-правовими актами з надання переваг структурам вертикально-інтегрованого типу із замкнутим циклом виробництва, особливо в депресивних районах держави.

Висновки. Інвестиційний клімат України буде сприятливим за вирішенням проблем деіндустріалізації країни, впровадження нових технологій, реконструкції аграрного сектора економіки та підвищення його продуктивності, поновлення будівельної індустрії, відродження фундаментальної науки та системи освіти, створення нової соціальної моделі. Основними завданнями системи керування інвестиційною діяльністю є створення інфраструктури інвестиційного ринку; визначення пріоритетних напрямків вкладення інвестицій; створення умов для залучення позабюджетних джерел фінансування; інвестицій, у т.ч. вільних засобів населення, іноземних і вітчизняних інвестицій; забезпечення інтеграції регіонального інвестиційного ринку з міжнародним ринком інвестиційних ресурсів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Туріянська М.М. Інвестиційні джерела: Монографія.- Донецьк: ТОВ "Юго-Восток ЛТД", 2004. – 318 с.
2. Мельник М.І. Інвестиційний клімат регіону: теоретичні та прикладні засади дослідження: Монографія.-Львів: ІРД НАН України, 2005.-304 с.
3. Інвестування української економіки: Монографія / За ред. А.І.Сухорукова -К.: Національний Інститут проблем міжнародної безпеки, 2005.- 440 с.
4. Статистичний щорічник України: 2005 / Державний комітет статистики України; За ред. О.Г. Осауленка. – К., 2006.